

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 580)

3480 Sayılı Malûller ile Şehit Dul ve Yetimlerine Tütün ve Alkol Ürünlerinin Satış Bedellerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/714)

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.0.KKG/101-1310/510

4.2.1998

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Millî Savunma Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 19.1.1998 tarihinde kararlaştırılan "3480 Sayılı Malûller ile Şehit Dul ve Yetimlerine Tütün ve Alkol Ürünlerinin Satış Bedellerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Mesut Yılmaz
Başbakan

GENEL GEREKÇE

Vatanın müdafaası ve Türk Milletinin bölünmez bütünlüğünün sağlanması için kendilerine tevdi edilen görevleri, üstün bir görev anlayışı ve fedakârlıkla yerine getirirken şehit olanların dul ve yetimleri ile malûl kalanlara sağlanan malî imkânlar günümüzün ekonomik şartlarında yetersiz kalmaktadır.

T.C. Anayasası'nın 61 inci maddesi uyarınca Devletin koruması altında olan bu kişileri layık oldukları şekilde yaşatabilmek, sosyal devlet niteliğine haiz Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bir vefa borcu olup, ayın zamanda en başta gelen görevleri arasında bulunmaktadır.

Kurtuluş Savaşı sonrasında, şehit dul ve yetimleri ile harp malûllerinin durumlarının iyileştirilmesi amacıyla Ulu Önder Atatürk'ün direktifleriyle 30 Mayıs 1929 tarihinde çıkarılan 1485 Sayılı Kanunla; Devlet tekelinde bulunan maddelerin satışından elde edilen kârların üçte birleri toplanarak bir yıllık faizi ile birlikte yarısının harp malûllerine, diğer yarısının ise şehit dul ve yetimlerine Tekel Bey'ye İkramesi adıyla ödenmesi öngörülmüştür. Daha sonra çıkarılan 1695 sayılı, 2951 sayılı ve 3480 sayılı Kanunlar ile; vazife malûlleri de kapsama dahil edilmiş ve malûliyet dereceleri göstergelere bağlanarak, memur maaşlarına uygulanan katsayı ile çarpımından elde edilen miktarın ödenmesi esası getirilerek, hak sahiplerine ödeme yapıldıktan sonra arta kalan paranın bir kısmının öğrenim yardımı ve sosyal tesis yapımında kullanılması, diğer kısmının ise bir taraftan Hazineye gelir, diğer taraftan makine ve teçhizat alımı ile onarım işlerinde kullanılmak üzere Maliye Bakanlığı'na devredilmesi öngörülmüştür.

Yukarıda belirtildiği üzere, Kanunun ilk çıkarılış amacı, toplanan paranın tamamının şehit dul ve yetimleri ile malûllere dağıtılması idi. Ancak daha sonraki yıllarda ödenecek payların hesaplanmasında esas alınan memur maaş katsayısının bazı yıllar enflasyon oranında artmaması, bazı yıllar

ile memur maaşlarının özel hizmet tazminatlarının yükseltilecek artırılması nedeniyle, şehit dul ve yetimleri ile harp ve vazife malûllerine ödenen payların miktarı beklenen oranda artmamıştır.

Bugün için, 3480 sayılı Kanuna göre tütün ve alkol ürünlerinin satış bedellerinden alınan % 2'lik pay ile oluşturulan fonda toplanan paranın dörtte biri hak sahiplerine ödenirken, geri kalan dörtte üçü Hazine ve Maliye Bakanlığımıza devredilmekte, bu da Kanunun çıkarılış amacına ters düşmektedir.

Yukarıda belirtilen nedenlerle hazırlanan bu Kanun Tasarısı Taslağı ile; şehit dul ve yetimleri ile malûllere ödenen payların artırılarak bu fedakâr insanlarımızın maddî sıkıntılarının kısmen de olsa giderilmesi ve 3480 sayılı Kanun ile oluşturulan fonda biriken paranın büyük bir bölümünün hak sahiplerine ödenerek Kanunun çıkarılış amacının gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. – Bu Madde ile; şehit dul ve yetimleriyle harp ve vazife malûllerine yılda bir kez tütün ve alkol ürünlerinin satış bedelleri üzerinden ödenen payın, günümüzün ekonomik şartlarına uygun bir hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 2. – Bu Madde yürürlük maddesidir.

Madde 3. – Bu Madde yürütme maddesidir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

Esas No. : 1/1714

Karar No. : 36

20.2.1998

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Millî Savunma Bakanlığı'nca hazırlanarak, Bakanlar Kurulu'nca 4.2.1998 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 5.2.1998 tarihinde, Komisyonumuzla havale edilen "3480 Sayılı Malûller ile Şehit Dul ve Yetimlerine Tütün ve Alkol Ürünlerinin Satış Bedellerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanunun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" Komisyonumuzun 18.2.1998 tarihinde yaptığı 37 nci Birleşiminde, Hükümeti temsilen Millî Savunma Bakanı İsmet Sezgin'in başkanlığında Maliye ve Millî Savunma Bakanlıkları ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve TC Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü temsilcilerinin de katılımlarıyla incelenip, görüşülmüştür.

Bilindiği gibi, Cumhuriyetimizin temel nitelikleri arasında sosyal devlet anlayışı da yer almaktadır. Sosyal devlet olmanın gereği de, vatandaşlar arasındaki sosyal ve ekonomik eşitsizlikleri gidermektedir. Ancak; Anayasa ve kanunlarla kendilerine tevdi edilmiş olan görevleri üstün bir hizmet anlayışı içinde ve büyük bir fedakârlıkla yerine getirirken şehit olanların dul ve yetimleri ile malûl kalanlara, devlet tarafından sağlanan malî imkânlar günümüzün ekonomik koşullarında yeterli olamamaktadır.

Diğer taraftan Anayasamız, sosyal devlet ilkesinden hareketle "Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler" başlıklı 61 inci maddesinde; devletin, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri koruyarak, toplumda kendilerine yaraşır bir refah seviyesi sağlayacağını hükme bağlamıştır. Bu nedenle, devletin koruması altında olan bu kişileri layık oldukları şekilde yaşatabilmek, sosyal devlet niteliğini haiz Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bir vefa borcu ve aynı zamanda Devlet olmanın da bir gereğidir. Esasen; Kurtuluş Savaşı sonrasında bizzat Ulu Önder Atatürk'ün direktifleriyle, 30 Mayıs 1929 tarihinde yürürlüğe giren 1485 sayılı Ka-

nunla; devlet tekelinde bulunan maddelerin satışından elde edilen kârların üçte birleri toplanarak bir yıllık faizi ile birlikte yarısının harp malûllerine, diğer yarısının ise şehit dul ve yetimlerine ödenmesi öngörülmüştür. Daha sonra yürürlüğe giren 1695, 2951 ve 3480 sayılı kanunlar ile vazife malûlleri de kapsama dahil edilmiş, malûliyet dereceleri göstergelere bağlanarak memur maaş katsayısının çarpımı ile bulunacak miktarda ödeme yapılması ve hak sahiplerine yapılan ödemeden sonra kalan miktarın bir kısmı ile öğrenim yardımı ve sosyal tesis yapılması, diğer kısmının ise bir taraftan Hazineye gelir, diğer taraftan makine ve teçhizat alımı ile onarımına ilişkin hizmetlerde kullanılmak üzere, Maliye Bakanlığına devredilmesi esası getirilmiştir. Ancak, ödemeye esas alınan memur maaş katsayısının yeterli düzeyde artmaması ve bazı yıllar memurların malî durumlarının, özel hizmet tazminatlarında yapılan düzenlemelerle iyileştirilmeye çalışılması, malûller ile şehit, dul ve yetimlerinin aylıklarının arzu edilen düzeyde artırılmasına engel olmuştur. Öte yandan, toplanan meblağlardan Hazineye ve Maliye Bakanlığı'na pay ayrılması, Kanunun ilk çıkış amacından uzaklaşmasına da neden olmuştur. Yukarıda izaha çalışılan sıkıntuların giderilmesi amacıyla malûller ile şehit dul ve yetimlerinin malî olanaklarının günün koşullarına göre iyileştirilmesi ihtiyacı doğmuştur.

Tasarı ve gerekçesi incelendiğinde; şehit dul ve yetimleriyle harp ve vazife malûllerine yılda bir kez tütün ve alkol ürünlerinin satış bedelleri üzerinden ödenen payın, günümüzün ekonomik şartlarına uygun bir hale getirilmesini teminen malûllük derecelerine uygulanan göstergelerin artırılmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır.

Tasarının geneli üzerinde, Komisyonumuzda yapılan görüşmelerde;

– Tasarının Silahlı Kuvvetler dışında kalan kamu görevlilerini kapsayıp kapsamadığı,
– Getirilen düzenleme ile sadece göstergelerin değiştirildiği, yapılan değişikliklerin arzu edilen iyileştirmeyi sağlamayacağı,

Şeklindeki görüş ve eleştirileri takiben, Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

– Söz konusu ödemenin “tütün beyyesi” adı altında Cumhuriyetin ilk yıllarından beri yapılmakta olduğu,

– Kurtuluş Savaşı gazilerine yapılmakta olan ödemelerin daha sonra yapılan düzenlemeler ile Silahlı Kuvvetler mensupları yanında Jandarına ve Emniyet mensuplarını da kapsamına aldığı,

– Getirilen düzenlemenin yıllık yaklaşık 6,5 Trilyon Lira ilave yük getirdiği, ancak; bu ödemenin bütçeye ilgisinin olmadığı, gerekli kaynağın Savunma Sanayi Destekleme Fonundan karşılanacağı,

İfade edilmiştir.

Tasarının;

– Çerçeve 1 inci maddesi, (b) fıkrasının ikinci bendinde yer alan “35 000” gösterge rakamının iyileştirmenin ileriki yıllarda gösterge rakamlarında yapılacak değişikliklerde kapsamı amacıyla “1 inci derece malûllere uygulanan” olarak değiştirilmesi suretiyle,

– Yürürlüğe ilişkin 2 nci maddesi, hak sahiplerinin Tasarı ile getirilen artıştan 1998 yılı başından itibaren yararlanabilmelerine imkân sağlamak amacıyla, Kanunun 1 Ocak 1998 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe gireceğini belirten bir düzenlemenin yapılması suretiyle,

– Yürütmeye ilişkin 3 üncü maddesi aynen,

Kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Biltekin Özdemir
Samsun
Sözcü
Hüseyin Yayla
Hatay
Üye
Mustafa Küpeli
Adana
Üye
Aydın Tümen
Ankara
Üye
Cafer Tufan Yazıcıoğlu
Bartın
Üye
Mustafa Çiloğlu
Burdur
(İmzada Bulunamadı.)
Üye
Ali Rahmi Beyreli
Bursa
Üye
Aslan Polat
Erzurum
Üye
Refik Aras
İstanbul
Üye
Esat Bütün
Kahramanmaraş
Üye
Çetin Bilgir
Kars
Üye
Nurettin Kaldırımçı
Kayseri
(İmzada Bulunamadı.)

Başkanvekili
Metin Şahin
Antalya
Kâtip
Miraç Akdoğan
Malatya
Üye
İ. Ertan Yülek
Adana
Üye
Süleyman Hatinoğlu
Artvin
Üye
Abbas İnceayan
Bolu
Üye
Ertuğrul Yalçınbayır
Bursa
Üye
Hilmi Develi
Denizli
Üye
Halil Yıldız
Isparta
(İmzada Bulunamadı.)
Üye
Algan Hacaloğlu
İstanbul
Üye
Şinasi Altınler
Karabük
(İmzada Bulunamadı.)
Üye
Hadi Dilekçi
Kastamonu
Üye
Necdet Tekin
Kırklareli

Üye
Hayrettin Uzun
Kocaeli

Üye
Süleyman Çelebi
Mardin

Üye
Müjdat Koç
Ordu

Üye
Ertuğrul Eryılmaz
Sakarya

Üye
Mustafa Ünaldı
Konya
(İmzada Bulunamadı.)

Üye
Doğan Baran
Niğde
(İmzada Bulunamadı.)

Üye
Abdüllatif Şener
Sivas
(İmzada Bulunamadı.)

Üye
Cemal Alişan
Samsun

Üye
Yıldırım Aktürk
Uşak

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

3480 SAYILI MALÛLLER İLE ŞEHİT DUL VE YETİMLERİNE TÛTÛN VE ALKOL ÜRÜNLERİNİN SATIŞ BEDELLERİNDEN PAY VERİLMESİ HAKKINDA KANUNUN BİR MADDESİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1. — 13.10.1988 tarihli ve 3480 sayılı Kanunun değişik 4 üncü maddesinin (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“b) Her yıl ödenecek miktar, malûllük derecelerine göre aşağıdaki yazılı göstergelerin ödemenin yapılması gereken yılın ilk dönemindeki Devlet memuru aylıklarına uygulanacak katsayı ile çarpımı neticesi bulunacak tutardır.

<u>Malûllük Derecesi</u>	<u>Göstergeler</u>
1	35 000
2	31 000
3	22 000
4	20 000
5	17 000
6	15 000

3 üncü maddenin (b) ve (d) bendinde sayılan dul ve yetimlere 35 000 gösterge üzerinden; bunlar bir kişi ise tamamı, birden fazla ise eşit olarak paylaşılacak suretiyle ve sosyal güvenlik kanunlarına göre dul ve yetim aylığı aldıkları sürece ödeme yapılır.”

PLAN VE BÛTÇE KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

3480 SAYILI MALÛLLER İLE ŞEHİT DUL VE YETİMLERİNE TÛTÛN VE ALKOL ÜRÜNLERİNİN SATIŞ BEDELLERİNDEN PAY VERİLMESİ HAKKINDA KANUNUN BİR MADDESİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1. — 13.10.1988 tarihli ve 3480 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin değişik (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“b) Her yıl ödenecek miktar, malûllük derecelerine göre aşağıdaki yazılı göstergelerin ödemenin yapılması gereken yılın ilk dönemindeki Devlet memuru aylıklarına uygulanacak katsayı ile çarpımı neticesi bulunacak tutardır.

<u>Malûllük Derecesi</u>	<u>Göstergeler</u>
1	35 000
2	31 000
3	22 000
4	20 000
5	17 000
6	15 000

3 üncü maddenin (b) ve (d) bendinde sayılan dul ve yetimlere 1 inci derece malûllere uygulanan gösterge üzerinden; bunlar bir kişi ise tamamı, birden fazla ise eşit olarak paylaşılacak suretiyle ve sosyal güvenlik kanunlarına göre dul ve yetim aylığı aldıkları sürece ödeme yapılır.”

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 2. – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

A. Mesut Yılmaz

Başbakan

Devlet Bakanı ve Başb. Yard.

B. Ecevit

Devlet Bakanı

G. Taner

Devlet Bakanı

Y. Seçkiner

Devlet Bakanı

Prof. Dr. H. S. Türk

Devlet Bakanı

R. Serdaroğlu

Devlet Bakanı

Prof. Dr. Ş. Gürel

Devlet Bakanı

Dr. İ. Çelebi

Devlet Bakanı

R. Şahin

Devlet Bakanı

C. Kavak

Devlet Bakanı

R. K. Yücelen

Devlet Bakanı

M. Batallı

İçişleri Bakanı

M. Başesgioğlu

Maliye Bakanı

Z. Temizel

Bayındırlık ve İskân Bakanı

Y. Topçu

Ulaştırma Bakanı

N. Menzir

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

Prof. Dr. N. Çağan

Enerji ve Tabii Kay. Bakanı

M. C. Ersümer

Turizm Bakanı

İ. Gürdal

Çevre Bakanı

Dr. İ. Aykut

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 2. – Bu Kanun, 1 Ocak 1998 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. – Tasarının 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Millî Sav. Bak. ve Başb. Yard. V.

M. Batallı

Devlet Bakanı

H. Özkan

Devlet Bakanı

İ. Saygın

Devlet Bakanı

Prof. Dr. S. Yıldırım

Devlet Bakanı

M. Gürdere

Devlet Bakanı

Prof. Dr. A. Andıcan

Devlet Bakanı

M. Yılmaz

Devlet Bakanı

B. Kara

Devlet Bakanı

E. Aştık

Devlet Bakanı

H. Gemici

Adalet Bakanı

O. Sungurlu

Dışişleri Bakanı

İ. Cem

Millî Eğitim Bakanı

H. Uluğbay

Sağlık Bakanı

H. İ. Özsoy

Tarım ve Köyişleri Bakanı

M. Taşar

Sanayi ve Ticaret Bakanı

Y. Erez

Kültür Bakanı

İ. Talay

Orman Bakanı

E. Taranoğlu